

STOF NR. 34 / EFTERÅR 2019

5 hurtige til ... Jann Sjursen, formand for Rådet for Socialt Udsatte

Om socialt udsatte, magt og afmagt

I hvert nummer af STOF stiller vi fem aktuelle spørgsmål til personer, som varetager arbejde, der er relevant for indsatser og politik på rusmiddelområdet. I dette nummer handler spørgsmålene om socialt udsatte og magt og afmagt, og de er rettet til Jann Sjursen, som er formand for Rådet for Socialt Udsatte.

01. Hvad er de vigtigste fokusområder for Rådet for Socialt Udsatte i år 2020 for socialt udsatte borgere med problematisk stof- og/eller alkoholbrug?

På den helt store klinge så er Rådets største fokusområde den store underbehandling på misbrugsområdet. Den offentlige indsats på misbrugsområdet er, overordnet set, helt utilstrækkelig og i øvrigt alt for overset i både den politiske og den faglige debat. I april 2019 dokumenterede Rådet, på baggrund af en rapport fra Ankestyrelsen og med tal fra Danmarks Statistik, at døgnbehandling desværre er under afvikling ude i kommunerne. Dette til trods for at mennesker med komplekse problemstillinger, ud over stof- eller alkoholmisbrug, faktisk har krav på den rette behandlingsform, som meget vel kan være døgnbehandling. Dagbehandling er også for nedadgående, mens ambulat behandling er for opadgående. Denne udvikling skal vendes, og det vil Rådet arbejde målrettet for.

Når talen er på underbehandling, så er Rådet også opmærksom på det mangelfulde datagrundlag på misbrugsområdet. Det seneste estimat fra Sundhedsstyrelsen for antallet af personer med behandlingskrævende stofmisbrug er fra 2009! Data for personer i offentligt finansieret misbrugsbehandling halter også stadig. Det elendige datagrundlag hæmmer en velinformeret og konstruktiv offentlig debat og er ikke et velfærdssamfund, med fokus på evidens, værdigt. Det må kunne gøres bedre.

Den politiske aftale fra december 2018 om en helhedsorienteret indsats til borgere med indsatser efter beskæftigelses-, social- og sundhedslovgivningen har Rådet desuden meget fokus på. En helhedsorienteret tilgang til behandling er fuldkommen essentiel, og loven skal sikre, at lovgivningerne om behandling samt beskæftigelsesmæssige tilbud samles for den del af målgruppen, der modtager hjælp efter flere lovgivninger.

Andre store temaer på Rådets dagsorden er afløseren for satspuljen, fattigdomsydelserne, tilbud til hjemløse og retssikkerhed for socialt udsatte.

02. Hvad er de vigtigste henholdsvis positive og negative politiske og lovgivningsmæssige forandringer for socialt udsatte borgere med problematisk stof- og/eller alkoholbrug de seneste fem år?

Over en bred klinge har borgere med misbrugsproblematikker fået mindre magt i eget liv. Dette skyldes omfattende forringelser af kontanthjælpsydelse samt den begrænsede adgang til fleksjob og førtidspension. Desuden er mange udsatte langt fra arbejdsmarkedet og er derfor nødsaget til at leve af offentlig forsørgelse, og når ydelserne beskæres, så bliver flere fattige.

Både zoneforbuddet og tiggerloven har desuden ramt socialt udsatte med misbrugsproblemer særdeles

hårdt. Pludselig risikerer udsatte straf for at finde et nogenlunde trygt sted at sove og for at prøve at skaffe lidt ekstra til dagen og vejen. Straf er ikke den rigtige medicin for at komme problemerne til livs.

Kommunalreformen fra 2007 har derudover skabt en udfordring med afspecialisering på misbrugsområdet, og udfordringerne vedrørende manglende koordinering mellem regionspsykiatrien og misbrugsbehandlingen i kommunerne er ikke løst. Budgetloven fra 2012 har betydet en forringelse af kommunernes serviceniveau, der er ikke tilført nye midler de seneste fem år, hvilket må siges at være temmelig problematisk.

Den lov, der hedder L 207 fra 2017, som omhandler 150 særlige pladser på psykiatriske afdelinger – hvor formålet er at tilbyde en intensiv og helhedsorienteret behandlings- og rehabiliteringsindsats – tog udgangspunkt i et stort problem, nemlig manglen på samtidig og integreret behandling af misbrug og psykisk sygdom. Problemet er nu – ud over at pladserne står halvtomme – at der skal langt mere til for at løse problemet. Der er brug for en generel opprioritering af indsatserne i botilbuddene og i psykiatrien, og det er der ikke ressourcer til. Samarbejdet mellem den behandlende regionspsykiatri, kommunernes psykosociale indsats og misbrugsbehandlingen skal også forbedres mange steder.

Den seneste lovændring – L 164C om straksbehandling af akutte abstinenser hos mennesker med stofmisbrug – og det parallelle lovforslag – L 187 om styrket social stofmisbrugsbehandling, som afventer lovbehandling i det nye Folketing – er en lille forbedring på misbrugsområdet. Men spørgsmålet er, om det, set fra et brugerperspektiv, er en fejl, at behandlingsgarantien på 14 dage ikke er blevet yderligere afkortet. Når et socialt udsat menneske er motiveret for at komme i behandling for stof- eller alkoholmisbrug, dur det ikke, hvis kommunen nøler med at få behandlingen sat i gang, fordi de har 14 dage at løbe på.

Derudover er lovliggørelsen af stofindtagelsesrum fra 2012 vigtig og har været et fremskridt for socialt udsatte med et stofmisbrug, der bor steder, hvor de kan bruge rummene. Der er fem rum i alt fordelt på de store byer.

03. På hvilke områder har Rådet for Socialt Udsatte gennem årene gjort den største forskel for socialt udsatte borgere med problematisk stof- og/eller alkoholbrug?

Den gamle sandhed om, at sejre har mange fædre, mens nederlaget er faderløst, gælder fortsat. Dermed sagt at alle fremskridt har mange både fædre og mødre. I den sammenhæng udfylder Rådet en rolle i forhold til den overordnede politiske debat. Her er et stort fremskridt vel opprioriteringen af misbrugsområdet i begyndelsen af 00'erne, dels med væsentligt

